

Tampereen kaupunkiseudun varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen seutuvertailut

Lasten ja nuorten lautakunta 17.12.2024 § 53
561/12.02.00/2024

Valmistelija

Kasvatus- ja opetusjohtaja Mia Mattila

Seutuhallitus 27.11.2024 / suunnittelija Henrik Hiekkataipale

”Taustaa

Seututiedon tuottaminen ja ylläpitäminen yhteistyön keskeisissä teemoissa on olennainen osa seututyöryhmien työskentelyä. Seutuvertailut kokoavat yhteen Tampereen kaupunkiseudun kahdeksan kunnan esi- ja perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja lukiokoulutuksen keskeiset tunnusluvut. Tampereen kaupunkiseudulla on tehty nykymuotoisia seutuvertailuja vuodesta 2017 lähtien. Vertailussa käytettävät talous- ja toimintatiedot on kerätty kaupunkiseudun kunnilta keväällä ja kesällä 2023. Lisäksi lähteinä on käytetty Kuntaliiton, Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen tietoja. Vertailut on valmisteltu Tampereen kaupungin controllerin Henrik Hiekkataipaleen johdolla ja tiiviissä yhteistyössä opetuksen, varhaiskasvatuksen ja lukiokoulutuksen asiantuntijoiden kanssa.

Seutuvertailujen kokoaminen voidaan tunnistaa oppimis- ja kehittämisprosessiksi, joka rakentaa syvällisempää ymmärrystä palveluista ja tulevaisuuden tarpeista sekä auttaa kehittämään toimintaa edelleen. Seutuvertailut toimivat tietopankkina myös päätöksenteossa esimerkiksi kuntien talousarvioita valmisteltaessa. Vertailuja on päättäjien kehitetty niin, että ne sisältävät myös kuntakohtaiset toimenpidesuosituksset.

Vuoden 2023 tulostulokset

Varhaiskasvatus

- Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä kasvoi hieman. Nousu selittyy Tampereen varhaiskasvatusikäisten ikäluokkamuuoksilla.
- Syntyvyys koko maassa laski edelleen edellisvuodesta ja tämä näkyi myös varhaiskasvatusikäisten määrässä etenkin kehyskunnissa. Syntyvyyden laskua tasoittaa seudullinen muuttovoitto, ja Tampereen osalta kasvava maahanmuutto.
- Osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin pysyi viime vuoden tasolla. Palvelutarvetta lisää kuitenkin alle 3-vuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen, joka on kasvanut viime vuosina huomattavasti.
- Varhaiskasvatuksen kustannustaso nousi edelliseen vuoteen nähden. Nousua selittää henkilöstömenojen kasvu sekä palkkaratkaisun että henkilöstötarpeen kasvun myötä. Myös tukipalveluiden ml. ateriapalveluiden hinnat nousivat inflaatiokehityksen takia.
- Toteutuneen hoitopäivän hinta nousi edelliseen vuoteen nähden vaikkakin toteutuneet hoitopäivät kasvoivat selvästi edelliseen vuoteen verrattuna.
- Keskimääräinen lapsikohtainen asiakasmaksu laski huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna uudistuneen asiakasmaksulain takia.
- Palvelusetelin käyttö on tasaantunut viime vuosina ja seudullinen kasvu selittyy Tampereen uusilla yksiköillä.

Esi- ja perusopetus

- Perusopetuksen oppilasmäärä on seudullisesti pysynyt edellisen lukuvuoden tasolla, mutta osassa kunnista oppilasmäärä on jo laskenut. Perusopetukseen siirtyvät ikäluokat ovat edelleen aiempaa pienempiä, joten oppilasmäärä saattaa kääntyä seututasolla laskuun.
- Esioppilaiden lukumäärä on laskenut noin 320 oppilaalla (7,7 %) lukuvuonna 2023–2024 edelliseen lukuvuoteen nähden. Oppilasmäärä ei noussut yhdessäkään kunnassa.
- Keskimääräinen ryhmäkoko on laskenut edellisvuodesta.
- Oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat merkittävästi. Kasvusta yli puolet selittyi opetuksen kustannusten kasvusta
- Tukea tarvitsevien oppilaiden osuus on edelleen kasvanut. Tehostetun tuen oppilaiden osuus on kasvanut yhdellä ja erityisen tuen oppilaiden osuus puolella prosenttiyksiköllä.
- Osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan on lisääntynyt edelliseen lukuvuoteen verrattuna molempien vuosiluokkien osalta.
- Kuraattori- ja psykologipalvelut ovat siirtyneet Pirhan järjestettäväksi. Palvelut ei kuitenkaan kohdistu kuntien välille täysin tasaisesti.

Lukiokoulutus

- Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna n. 200 oppilaalla ja viidessä vuodessa yli 1100 oppilaalla. Opiskelijamäärät kasvoivat lähes kaikissa kunnissa. Vertailuun lisätty myös suomea toisena kielenä opiskelevien (S2) opiskelijoiden osuus.
- Tamperelaisten opiskelijoiden osuus kaupungin lukioissa oli 63 %. Kangasalla, Nokialla ja Pirkkalassa kotikunnan opiskelijoiden osuus oli 86 % kaikista opiskelijoista.
- Opiskelijakohtainen kurssimäärä pysyi keskimäärin edellisvuoden tasolla.
- Opiskelijakohtaisissa kustannuksissa on kuntakohtaista vaihtelua. Kasvaneet opiskelijamäärät ovat osaltaan kompensoineet kustannusten kasvua.
- Kurssihinta kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Kurssihinnasta ei kuitenkaan voi suoraan päätellä koulutuksen järjestämisen tehokkuutta. Ehdotuksena poistaminen vertailumateriaalista.
- Vertailuun on lisätty kuntien itse valtionosuusjärjestelmään ilmoittama tieto opetustunnin hinnasta ja opiskelijakohtaisista opetustunneista. Päivitetään vuoden 2023 tiedot kun ne ovat saatavilla.
- Valtionosuuksien kattavuus on pääosin parantunut edelliseen vuoteen verrattuna. Rahoitushaasteena on etenkin kiinteistömenojen kasvu, ja sen VOS-kattamattomuus.
- Kuraattori- ja psykologipalvelut ovat siirtyneet Pirhan järjestettäväksi. Palvelut ei kuitenkaan kohdistu kuntien välille täysin tasaisesti.
- Keskimääräisessä opiskelujasssa on tapahtunut pieniä muutoksia, mutta se pääosin pysynyt edellisen vuoden tasolla.”

Oriveden varhaiskasvatus

Johtopäätökset

- Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä on ollut Orivedellä laskusuunnassa vuodesta 2016.
- Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on laskenut 1–5-vuotiailla viime vuodesta 7 %:lla, mutta alle 3-vuotiaiden osallistumisaste on vastaavasti noussut viime vuodesta 7 %:lla.

- Vuorohoitoa tarvitsevien lasten määrä on laskenut vuoden 2022 luvuista noin 40 %:lla.
- Varhaiskasvatuksen kustannukset laskennallista lasten kohden ovat kunnallisessa varhaiskasvatuksessa seudun 3. korkeimmat. Suurimmat kustannuserot seudun muihin kuntiin on päiväkotien kustannuksissa (seudun korkeimmat) ja henkilöstökuluissa, jotka ovat Orivedellä nousseet vuonna 2023.
- Keskimääräinen lapsikohtainen asiakasmaksu on jatkanut laskuaan ja se on edelleen seudun alhaisin.
- Tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien lasten osuus on Orivedellä seudun 3. alhaisin. Orivedellä työskentelevillä varhaiskasvatuksen erityisopettajilla on seudullisesti 3. vähiten lapsia vastuullaan.

Toimenpide-ehdotukset

- Varhaiskasvatustilanteen edellyttämää henkilöstörakenteen muutosta vuoteen 2030 mennessä tulee jatkaa, ja rekrytointiin tulee kiinnittää huomiota, että kelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja saadaan rekrytoitua.
- Vuorohoidon käyttöastetta tulee edelleen seurata ja mahdollisesti sen järjestämistapaa tarkastella tulevina vuosina.
- Päiväkotien täyttö- ja käyttöasteita voidaan seurata tarkemmin uuden eVaka-järjestelmän avulla.

Oriveden esi- ja perusopetus

Johtopäätökset

- Esiopetuksessa olevien lasten määrä on pysynyt ennallaan, mutta perusopetuksen oppilasmäärä on laskenut.
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuminen on kasvanut sekä 1. että 2. vuosiluokalla.
- Vuosiluokkien 7–9 laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko on seudun pienin.
- Pidennetyt oppivelvollisuuden oppilaiden osuus on seudun suurimpia paikkakunnalle perustetun erityislapsille tarkoitetun ryhmäkodin myötä.
- Perusopetuksen oppilaskohtainen kustannus on seudun pienin.
- Oppilaiden tukeen ja hyvinvointiin on resursoitu ja haettu hankerahoituksia. Laskennalliset oppilasmäärät koulun-käynninohjaajia ja erityisopettajia kohti ovat seudun pienimmät.
- Opettajien ja oppilaiden käytössä olevaa TVT-laitekanta on seudun pienin.

Toimenpidesuosituks

- Oppilaiden tukeen ja hyvinvointiin on tärkeä resursoida edelleen.
- Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjotaan edelleen 1. ja 2. vuosiluokkien oppilaille.
- Hankerahoituksia hyödynnetään aktiivisesti, mm. laadukasta kansainvälisyys- ja globaalikasvatustyötä jatketaan suunnitelmallisesti.
- TVT-laitekantaa lisätään hankkimalla jokaiselle 4. ja 7. vuosiluokan oppilaalle omat Chromebookit.
- Tuen lainsäädännön uudistaminen tulee huomioida henkilöstön koulutus- ja suunnittelussa sekä resursoinnissa.

Oriveden lukiokoulutus

Johtopäätökset

- Oriveden lukion opiskelijakohtainen kustannus on seudun suurin.
- Opiskelijakohtainen opintojaksomäärä on seudun korkein. Kirjoittaja-, lentopallo- ja urheilulinja lisäävät kurssien määrää.
- Lukiokoulutuksen laskennallinen opintojakson hinta on seudun pienin. Jaksokohtainen kustannus on matala, koska järjestettyjen opintojaksojen määrä on suuri opiskelijamäärään nähden.
- Oriveden lukiossa on prosentuaalisesti eniten Pirkanmaan ulkopuolelta (11,84 %) tulevia opiskelijoita.
- Lukion opiskelijamäärä on 152, ja se on kasvanut 12 opiskelijalla vuoteen 2022 verrattuna.

Toimenpide-ehdotukset

- Lukiokoulutuksen vetovoimaisuutta tulee edelleen lisätä suunnitelmallisesti kustannusten kasvun hillitsemiseksi ikäluokkien pienentyessä.
- Oriveden lukion painotuslinjoilla on merkittävä vaikutus lukion opiskelijamäärään, ja niitä tulee ylläpitää ja kehittää edelleen. Painotuslinjoihin resursointi on yhä merkityksellisempää ikäluokkien pienentyessä, jotta lukion opiskelijamäärä ei laskisi radikaalisti.
- Opetuksen järjestämisessä tulee huomioida painotuslinjojen kustannusrakenne. Tähän vaikuttavat mm. opintojaksojen määrä, tarkoituksenmukainen ryhmäkoko ja valmennusyhteistyö lentopallo- ja urheilulinjalla.
- Opintojaksomäärää sekä opintojaksojen toteuttamista/yhdistämistä tulee tarkastella talousvaikutusten kannalta sekä yleislinjalla että painotuslinjoilla.
- Pieniä opetusryhmiä tulee yhdistää sekä hyödyntää seudullisia verkko-opintoja.
- Lehtorin virkoja tulee täyttää päätoimisina tuntiopettajuuksina tarpeen mukaan. Virat täytetään tarvittaessa lukion ja perusopetuksen yhteisinä.

Toimivalta	Hallintosääntö 28 §
Esittelijä	Kasvatus- ja opetusjohtaja Mia Mattila
Päätösehdotus	Lasten ja nuorten lautakunta merkitsee tiedoksi Tampereen kaupunkiseudun seutuvertailut vuodelta 2023 ja käy ohjaavan keskustelun tulosten hyödyntämisestä. Seutuvertailut annetaan edelleen tiedoksi kaupunginhallitukselle.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.